

STUDENTEN-WEEKBLAD.

Redacteuren: G. J. van den Broek, M. H. Damme Jr.,
G. D. Jordens, J. F. Ligtenberg, S. H. Stoffel.

Dit blad verschijnt Donderdags, behalve in de vacantiën. De abonnementsprijs is /3,50, bij vooruitbetaling /3, per jaar.

De jaargang loopt van 1 October tot 30 September. De prijs der advertentiën is 10 cents per regel.

UITGEVER:
J. WALTMAN Jr.
DELFT.

Inzendingen die Dinsdagmiddag 12 uur niet aan het redactie-adres zijn bezorgd, kunnen niet meer in het eerstkomend nummer worden opgenomen.

Het adres voor redactie en administratie is: Binnenwatersloot 33.

BERICHT.

Het eerstvolgend nummer van dit blad zal Donderdag 17 Januari 1901 verschijnen.

Aan Delft. *)

Meer in het bijzonder aan de heeren
Dubourcq en Op ten Noort.

't Is niet goed om alle zaken dood te zwijgen, met het idee: „ik wil er buiten blijven voortaan, mijn tijd is er geweest”; daarom het volgende:

't Is opmerkelijk hoe slap de laatste opvatting van z'n presidentstaak door den heer Dubourcq was; hoewel beoordeeld naar het totale Senaatsjaar niet te verwonderen. Maar 't is nog erger hoe nullig het eerste optreden van den pasgekozen Corpspraeses geweest is.

Persoonlijk geneigd een Senaat bij te staan, of bij reddeloosheid met vaart te verdringen, terwille van het corpsbelang, weet ik uit ondervinding dat de beste steun kritiek is, kritiek waarmee behalve de personen zelf, het corps gebaat moet worden; en als ik daarom nu wat meer of minder kom zeggen, zit daarachter ook die dubbele bedoeling.

In Dubourcq kregen wij in Februari van dit jaar de middenman en begon het kleurloze tijdperk.

Er was actie geweest, er zou reactie komen, vooral waar de actie zoo'n stillen staart had, en er kwam geheele stilstand (d. w. z. in privaat corpszaken in Delft), de verderfelijste reactie die mogelijk is, want ze draagt het schijnmom van „rust”, maar is in werkelijkheid „dood”.

Even zij opgemerkt, dat in de groep, waarvan de actie uitging, die welke deze droeg, en ook in haar vertegenwoordigers, geen stilte kwam, maar evolutionaire doorgang bleef; zij stelde echter geen nieuwen vertegenwoordiger in de Corpsafdeeling. Er was niemand, die dit ondankbare werk wilde doen, 't zij uit overwegingen van „elders meer te kunnen uitwerken”, 't zij uit ontevredenheid over het geringe rendement van het verlaten jaar, 't zij omdat er geen geschikt representant was, die tijd en geld voor de zaak overhad en het met lust (d. i. met kracht) begon.

Dit laatste is eerste vereischte en dit ontbrak bv. Dubourcq. Dubourcq was als persoon heel geschikt — en de andere Senatoren met hem — had weinig antipathieën, maar vóór en tegenstanders vonden hem als karakter onbeduidend. — De eersten hoopten echter op den steun van hun sfeer en al wisten zij dat hij niet op hun schouders den Senaat werd ingedragen, dat hij niet de élite was van hun kring, toch stond hij dicht bij hen, dan bij de „studenten” en mogelijk werd hij door gedwongen strengheid „goed” (beter). Dat hij later zijn taak (in zijn eersten speech reeds getoond) zoo weinig zou begrijpen en deze slechts als vertegenwoordiger (d. i. passief) en rustbewaarder (d. i. niets) zou opvatten, terwijl toch de vorige Senaat als taak ook bestuur had saamgenomen, viel te veel tegen. Een indirecte oorzaak hiervan is verder nog wel aan te geven,

*) Ik schreef dit tusschen mijn werkzaamheden door, met eenige welwillendheid vormt het één geheel.

door het feit dat er niet „gevochten” is bij de keuze, de tegenstanders begrepen te goed van hem niets te vreezen te hebben, waardoor er dus van den aanvang af van een democratische overwinning geen sprake is geweest en genoemd bestuur dus begon zonder eenig cachet, behalve dat van middenstof.

Maar er was meer: De physiologie van ons Corps bij het aftreden van den Senaat onder mijn voorzitterschap was zeer bijzonder: er was gewonnen, maar er was ook verloren.

Gewonnen omdat veel geklater en gefraseer verdwenen was en de in mijn eerste rede getuchtigde „getaptheid” al dra natuurlijk (d. i. in zich zelf) stierf; gewonnen omdat het ancien régime in de vertegenwoordiging was gebroken; gewonnen omdat gestreden was en sterk getoond een milieu, waarin onbevangen een vrij oordeel, gepaard aan den zin tot onderzoek van de economische verschijnselen van dezen tijd tot hun recht kwamen; gewonnen omdat veel zelfgenoegzaamheid tegenover de buitenwereld begon op te houden; gewonnen ten slotte omdat er botsing, strijd was geweest.

Maar verloren was er indirect door de weinige zuiverheid en sterkte van de ons toegevalen corps-elementen, die eene nieuwe zelfgenoegzaamheid zich schiepen — wat ik in mijn overdrachtsrede aanduidde als:

„Maar treurig wordt de toestand, zoo in den term „democratie” het begrip strijd niet meer zetelt, zoo de naam een slappe omvatting is van ook zelfvergenoegde menschen, hoewel van een ander allooi en andere draagkracht, zoo die naam geen eere naam van gewoekerd intellect begrijpt . . . . (want daar waar het gevoel voor en de behoefte aan strijd ontbreekt, niet strijd in den zin van eierzuchtige uitingen naar functies of getaptheid, niet strijd in den zin van onbezonnen vechtlust, of een manie om af te keuren wat men niet eens begrijpt . . . . maar strijd als de voortdurende herhaling van „waarom” en „hoe”, gevoed en geboren uit het zoeken naar waarheid en den bestaanden twijfel over het goede en mooie van overgeleverde stelsels, strijd dus waaruit de kritiek ontstaat, de kiem van leven voor een opkomend geslacht, de leidende standaard voor een geldendwordende generatie; daar waar dat gevoel strijd niet is, onbegrepen of nog erger begrepen gedood wordt, daar moet een groote dorheid komen” . . . en zoo is het gekomen . . . (het laatste weekblad meldde mij den officieel geconstateerden „winter”slaap.)

Maar ik ben er nog niet.

De veranderingen in corpszaken onder mijn senaat voltooid en behandeld en den invloed der wijzigingen, liet ik dien avond onaangeroerd, hunne appreciatie zou de tijd wel leeren en evenzoo hunne hechtheid; maar wel wees ik toen op het onklare, het achtergelaten werk en sprak veel over wijzigingen in het komende jaar en de toekomst van het corps, besprekingen die slechts vervolgen waren van een lezing op de Debating-club, debatten uit de senaatsvergadering en eigen-overdachte plannen en uitzichten.

Onder deze noem ik hier om tot betoog te komen: *)

„Reeds meermalen is hier ter sprake gekomen en meederen onzer hebben reeds peinzend gedacht over het tegengaan van het groeiend aantal studeerenden aan de P. S.,

*) Waar ik citeer is dit uit mijn overdrachtsrede, die hoewel in Februari gehouden, deze van Dubourcq van September nog een jaar vóór is.

die geen corpslid worden. Immers wij allen willen dat het corps zal omvatten alle studeerenden in Delft . . . . . en wat moet nu hiervoor in onze instelling gewijzigd worden . . . . . (en even verder) . . . . . 't geldt hier de vraag, moet het corps bestaan zoo uitgebreid in toetreding als eene contributie, welke slechts de huishouding zal bestrijden, kan gedogen; óf zal het corps levend exclusief voor meerderen een karakter handhaven, hetwelk voornamelijk rekening houdt met menschen, die zich toevallig eene wijdere, meer genotvolle jeugd kunnen veroorloven".

Is het nu niet wanhopig, wanneer men een senaatsjaar later, ook in de overdrachtsrede leest:

"Ook (n. b.) hier in Delft is een studentenbond, die zich ontwikkelt, zichtbaar groeit, een officieele plaats naast de onze in de Delftsche studentenwereld inneemt . . . . . (en even verder) . . . . . ik meende u hierop te moeten wijzen."

En de president, die dit zeurt, een jaar later dit zegt zonder klem of urgentie, die president verwijt de leden „weinig belangstelling in corpszaken" en praat van „het is mijn doel een krachtige waarschuwing te laten hooren tegen de toenemende indolentie in ons corps, tegen den geest van overlaten aan anderen" . . . . . of is dit laatste een gedwongen uiting van onmacht van hem aan wien uitvoering werd opgedragen, aan wie overgelaten werd en . . . . . dit op zich nam, maar niets volbracht, nauw' iets behandelde.

Er is nog meer: de volgende zin n. l.

"Zoo moeten zich naar den tijd wijzigen de essentialia (noem ze dan toch) van het corps. Hiervan is een gevolg geweest de beweging om het utiliteitskarakter weg te nemen."

Maar Dubourcq, dat gebeurde al voor een jaar, dat was alles al geschied, de breede weg was al ingeslagen, in senaatsvergadering voor jou al een goed eind vooruitgevlakt; de studiebelangen waren er al uit; jij moest de lustrumfeesten gaan aanpakken of afschaffen (voor 't Delftsch gedeelte), gaan bezuinigen en nog eens bezuinigen. De eenvoud brengen en daarmee de sterkte. Ik noemde je 't laatst de contributie, welke slechts de noodige, goede huishouding zou beheerschen.

Of heeft je voorganger je niet een flink begonnen correspondentie over lustrumviering, als een uit-den-tijds genot, over Senaten-diners als ergerlijke uitspattingen, achtergelaten en was dus ook dat al niet gebroken voor onze opvolgers, die dat eerste werk van initiatief te laat soms mochten opnemen en . . . . . te zwak. — Maar hierover ook al weer genoeg; ik wil slechts fragmenten aan de Corpsleden toonen:

We lezen o. a. nog waar de heer Dubourcq praat over de kalmte van zijn voorzitterschap: „naar die kalmte heb ik zeer verlangd en ge wilt u misschien wel herinneren, dat ik allereerst ijverde (hier is bedoeld: stilzat) om de rust in ons Corps te doen weerkeren . . . ." De rest van deze zin zou mij te ver voeren in beschouwingen over gebazel en burgemeesters- of perszinnen bij werkstakingen, als: „personenverdachtmaking, bespotting en anderzijds blindelings volgen van leiders".

Dubourcq hierin ben je heusch te ver gedaald.

Maar dan hooren wij: „de rust keerde sneller dan ik aanvangs dacht" en „ik wil u wijzen op een inslapen van ons Corps".

Och, Dubourcq je hebt toch wel eens gehoord dat in ons Parlement vele goed-meenende Vertegenwoordigers vaak zitten en dat dan de stem om recht van een der socialisten noodig is (maar ook voldoende) om hen op te doen schrikken ter verdediging van . . . . . enz. . . . . Maar dat in een arbeidersvergadering niemand aan slapen zou kunnen denken. Of zoo je deze uitersten niet wilt ga terug naar de corpsvergaderingen van het vorige jaar, waar men heusch ook niet sliep (en ook niet daarbuiten) maar waar debatten en ideeën werden gehoord en . . . een Senaat op zijn stuk kon staan.

Vindt ge nu nog „rust" beter, dan „heftig beweeg" door wrijving van gedachten, geen partijen-, maar ideeën-strijd? —

Och, Dubourcq, Corpspraeses worden om rust te brengen d. i. slaapgelegenheden te stichten, vooral in een tijd, dat er meer en dieper beweeg moet worden bevorderd is al een bijzonder naïef begin; en als je dan ten slotte een hoop slaapdronken menschen overhoudt, dan is het eind ook al niet opwekkend.

Maar ter zake:

Bloeit de S. D. P. C. minder dan een jaar geleden of zal men in Delft het tegendeel constateeren? Sterft het Weekblad door gebrek aan krachten of door de ontstentenis

der behoefte om te wrijven en den opgehouden dieperen drang en noodwendigheid van buiten?

Zijn de Delftsche studenten minder jong en minder vrij? (ik bedoel hen, die weten wat student-zijn beteekent.)

Of is er iets anders: en is aan de inrichting van het Corps onder de tegenwoordige omstandigheden te weinig heil te behalen, stuit men niet voortdurend op den onwil van één „massa" en den koeienaard van één „menigte"?

Zeg mij wat is hiervan.

Keer eens wat dieper tot de zaken en je-zelfen in en ziet ge dan heusch niet den „Corps"-onpopulairen weg, dien ge hadt moeten aanwijzen en als aangewezen had moeten bewandelen om het Corps te dienen en er een frisschen, een zoekenden, een naar kennis en daardoor naar ontwikkeling en rijk bestaan vragenden geest te brengen.

Maar neen gij zijt niet achter de schermen gegaan, vanwaar een diëscomedie en studenticositeit komen, om daar weg te ranselen die schuw waren het licht te zien. Gij hebt niet begrepen, blijkbaar, dat, wil het Corps groeien, het op den intellectueelen, meer maatschappelijken heirweg moet komen.

Gij hebt gedroomd van rust en vrede, evenals men zoo'n refrein met Kerstmis zingt, niet lettend op den toestand der aarde, en toen gijzelf met hoofdpijn zijt wakker geworden, omdat ge te lang geslapen hadt, toen hebt ge je ontstemming aan den (mee)slaap der anderen geweten.

't Corps heeft onder jou weer dat gesloten karakter voor een deel gekregen (het is gedeeltelijk toegelaten), evenals men op de Phoenix leeft zooals men wil tot in vuile zelfgenoegzaamheid toe en men eens per jaar daar gore vrouwen binnenhaalt.

Daarvoor hebt ge betere elementen (zij die het Corps hadden helpen openbreken zoo dat alles in groote vrijheid en openheid er leven kon en mocht) afgestooten, zooals b.v. de „weekbladgroep" en de „leeszaalmenschen", die jou onkruidwei gingen verlaten en stil, in engeren kring of direct wijder maatschappelijk gingen werken, daarbij aan het Corps meer en meer ontvallend omdat zij het „onnut" vonden te wieden waar de groei van miskruid niet van hooger werd voorkomen (naar krachten).

En dat is treurig, want van de besten toch moet het Corps het hebben, die kan het ook in eeuwig bestaan omvatten, deze zijn solidair, zij willen.

Gij praat van coteries, maar die stichten zij niet. Zij voelen den zin tot onderzoek naar de economische verschijnselen van den tijd en weten dat deze ook het Corps dooraderen moet, wil het hun en de anderen een reëel leven bijbrengen en waar zij eertijds stuwden dit duidelijker te doen zien en er in die Corpsgemeenschap ruimer vruchten van te doen dragen voor allen, daar hebben ze nu gezien dat zij vooralsnog het Corps niet veroveren konden en gevoel voor eigen tijd en ontwikkeling, deed hen deze niet klakkeloos verspillen. Maar waarom reiktet gij hun niet de hand, waarom kwaamt ge niet met ruime ideeën over vrijheid, vrijheid in jeugd, vrijheid in denkwijze, vrijheid in Corpsanalyse, in stede van met dien zuurdesem van rust?

Wee u, kan ik nu roepen.

We waren op weg, heusch de beweging was niet heftig. Enorme dingen, kleine omwentelingen, ik heb ze niet zien gebeuren in mijn tijd en toch in stede van aan actie, aan doorgang te denken dacht je aan rust, die je tenslotte nog overviel ook.

Wat is meer bewijs voor deze beschuldigingen dan de woorden van den nieuwen Corpspresident, een man uit dat roestige rust-corpsjaar geboren tot Senator!

Met hem toch, is weer iemand gekomen, die bazelde over partijen en partijgeest, zonder enige ontleedkundige kennis te toonen of begrip van den Corpstoestand; iemand die graag nog de ergernis van de willenden onder de corpsleden zou zien verdwijnen over den tegenwoordigen toestand om het corps nog zaliger en „heiliger" te laten indutten.

De heer Op ten Noort, heeft het meermalen in het weekblad kunnen lezen, dat het bestaan van groepen, overal waar leven zal zijn eene noodwendigheid is, waarover wij ter wille van den vooruitgang ook nog juichen moeten. En hij, hij treurt erover. Maar misschien is het weekblad voor hem, ondanks heldere debatten hierover, een slechte school en daarom, zie in de maatschappij en tracht te vatten de historische lijn van worden en verworden en ge kunt daaruit nagaan, dat tot in elke laag en elk detail deze wisseling plaats moet grijpen en dat er altijd in kamp zijn belangen en rechten en bestaan, waarvoor de uitslag eene onverbiddelijke wet volgt. . . . . Alles moet mee . . .

Maar och, hoe kom ik zoo tot hem te praten, waar dat antwoord aan Dubourcq en zijn woord aan de corpsleden vrijwel overduidelijk was:

Gij praat daar van partijen en bedoelt antipathieën, gij praat van partijgeest en bedoelt een ruzietje (een onnoozel, mogelijk lastig standje) over het zitten of opstaan bij 't Wienmeerlandsch.

Gij wilt de laksheid der jongere jaren verklaren en zoekt in discussies uit den groentijd over „kliek” en „antikliek” een houvast, nonsens waaraan geen ernstig corpslid meedoet, stof voor obscure typen, die genegeerd worden of aan sommigen het land hebben . . . enz. . . . en gij vergeet dat gij zoeken moet in het corpsbestaan, nagaan moet het corpskarakter en wat het corps de menschen geeft, de sterkte van de zucht voor ontwikkeling door samengaan, die het corps bij hen opwekt. — Maar vergeet niet als ge dit al nagegaan hebt, dat ge er ook voor moet gaan pleiten op de oogenblikken en op de plaatsen, die daarvoor geschikt zijn en met de argumentatie, de kracht en den wil, die voor corpsdienst noodig is. — Maar dan ook moet gij zelf vrij en hoog staan. Bij de eerste woorden toch rammelen partijdigheid en onkunde.

Ons verschil met Op ten Noort is door hem zelf uitgedrukt in de misschien onbewust gezegde, maar uit zijn milieu komende en daar ingeleefde zin: „. . . . het Corps een band van menschen, die natuurlijk van opinie verschillen, maar deze opinies eerlijk naast elkaar zetten . . . .” want Op ten Noort, wij willen de opinies tegenover elkaar gesteld zien en wat meer zegt wij laten het niet bij het stellen daarvan, maar wij eischen de argumentatie der denkwijze, de verdediging en overtuiging van den kijk, geen conversatiepraatje. — Immers wij schrikken niets van vervreemding als deze daarvan het gevolg is, want wij vervreemden graag van die niets betekenen of hunne beteekenis in obscuriteit belijden, immers eerlijke tegenstanders reiken wij de hand — en we vinden enkele gezonden takken beter dan één dooie boom.

Wat nu de groep zal doen, waartoe ik behoorde en waarvan ik hierboven wat meer zeide, zal zij zelf hebben uit te maken. — Zal ze op nieuw beginnen, nu niet geholpen of tegen stilstand maar tegen „reactie” het ondernemend, dan wensch ik haar alle succes toe en dat ze het er goed mag afbrengen. Zij zal met mij toch blijven bekennen naast „het Corps is niet alles”, „het Corps is veel” en hoe vollediger en vrijer we onze corporatie maken hoe meer dit veel wordt.

Mijn groet aan de jongeren.

TERNEUZEN.

J. VAN DER WAERDEN.

Partijen in 't Corps.

Bij zijn installatie als president van het D. S. C. gaf de heer Op ten Noort ons eenige zijner inzichten te hooren omtrent het wezen der partijen in 't Corps en riep ons aller hulp in om deze zoo spoedig mogelijk uit onze gemeenschap te verdrijven. Het komt mij niet onnuttig voor, eens na te gaan in hoeverre een dergelijke omkeer in onze samenleving wenschelijk en mogelijk zou zijn, in hoeverre het wezenlijk zou gaan, dat door het willen der menschen de partijen uit ons Corps verdwijnen zouden.

Deze partijen toch zijn niet zoo maar eens door een willekeurige opvatting in de wereld geroepen, maar hun ontstaan en wezen is ontsproten uit de noodwendige veranderingen, die het Corps moest ondergaan in verband met het gebeuren in de maatschappij daarbuiten. De partijen in ons Corps hebben een historische beteekenis, zijn een noodwendig gevolg van hetgeen er om ons gebeurt.

Waar toch het kapitalistisch karakter onzer samenleving zich steeds sterker accentueert, waar het groot-bedrijf steeds meer toeneemt, daar is hiervan een gevolg geweest, dat de zonen der middenklasse, die vroeger hun vaders in klein-bedrijven opvolgden, thans een werkkring, 't zij als ondergeschikte bij een groot-industrieel, 't zij in de zich steeds meer ontwikkelende rijks- of gemeentebedrijven prefereren, waar ze niet meer de risico loopen, die de klein-industrie in onhoudbare concurrentie met het groot-bedrijf met zich brengt; terwijl het groote aanbod van dergelijke intellectuele arbeiders, vooral voor het beginnen van hunne carrière, een diploma bijkans onontbeerlijk doet zijn.

Doet dit verschijnsel aan de Polytechnische School een steeds grooter aantal jongelieden verschijnen, wier hoofddoel moet zijn, zich hier te wapenen in den bestaansstrijd, aan de andere kant zullen ook aan de Polytechnische School de aanstaande groot-industrieelen, of zij wien door finantieele onafhankelijkheid de intrede in de maatschappij minder moeilijk zal zijn, de technische kundigheden trachten te verzamelen, die hun later in hunnen werkkring van nut kunnen zijn. Het is duidelijk, dat voor deze beide categorieën het student-zijn een geheel verschillende beteekenis moet hebben; zal toch voor genen de studie-tijd beoogen zich sterk te maken in den bestaansstrijd, voorbereiding voor de maatschappij; voor dezen bestaat dit niet als noodzakelijkheid en zal naast hunne studie het zoeken van amusement en genot, het onbezorgd genieten van hun jeugd het meest voor de hand liggen.

En zij, die zich voor de gang en het wezen van het Corps interesseeren, die hierop hun invloed doen gelden, zullen in de instellingen van het Corps hunne opvatting van het student-zijn trachten vast te leggen; aan de eene kant het corps willen maken tot een instelling, die beantwoordt aan de levens- en ontwikkelingseischen van hen, die met geringen finantieelen draagkracht naast hunne studie in de eerste plaats zoeken voorbereiding tot de maatschappij, algemeene ontwikkeling, kennis van maatschappelijke vraagstukken, rijping hunner denkbeelden door gedachtenwisseling met anderen, en daarnaast maar in de tweede plaats die genoegens en ontspanningen, die hun jeugd eischt, die ze ook noodig hebben om hun frischheid te bewaren tegenover hunne studie en ontwikkeling; aan de andere kant het corps trachten te doen zijn een omgeving, waar zij die onbezorgd genot zoeken, hiertoe in ruime mate en veelzijdig de gelegenheid vinden.

Deze twee corps-opvattingen zijn belichaamd in de partijen, die in ons Corps tegenover elkaar staan.

Het is volstrekt niet noodzakelijk ofschoon natuurlijk wel in 't algemeen het geval, dat de meest belanghebbenden in deze kwestie het sterkst in die partijverdeeling zullen opgaan. Velen toch die persoonlijk geen bijzondere bezwaren zullen ondervinden bij 't intreden in de maatschappij die ook de middelen bezitten om zich hier alle genoegens te verschaffen, zullen geneigd zijn zich naast hunne studie meer aan hun algemeene ontwikkeling te wijden, zullen ook wellicht de billijkheid van den eisch inzien, dat het Corps zonder groote finantieele lasten zooveel mogelijk aan de levenseischen van allen beantwoordt (ook al in verband met de concurrentie van andere studenten-organisaties) en zich dus aan de zijde scharen van hen, die voor de democratische corps-opvatting strijden. Maar eveneens zullen anderen, hoewel ze eens tot het wetenschappelijk proletariaat zullen behooren, de verantwoording niet voelen die hunne positie als zoodanig meebrengt, en 't zij uit ijdelheid, 't zij uit hechten aan traditie of om welke reden ook, de oude corpsgebruiken trachten te handhaven, 't Corps vooral willen doen beantwoorden aan de eischen van hen, die allereerst daarin hun genoegen zoeken.

Wie nu het wezen dezer partijen eenigzins duidelijk is, zal inzien, dat het gescheiden zijn van die partijen op meer berust dan op een willekeur of een bloot meeningsverschil, dat zij voortspuiten uit een verschil van levensbeschouwing; dat, terwijl aan de eene kant menschen staan met sterk verantwoordelijkheidsgevoel tegenover hunne toekomstige maatschappelijke functie, met een streven naar algemeene ontwikkeling, met een afkeer van dure en zinledige gebruiken en instellingen en onnoodige geldverspillingen, met de bewustheid, dat een gemeenschap moet behartigen de belangen van al hare leden; aan de andere kant de menschen staan die hechten aan mos en traditie, die het corps in de eerste plaats aan hun eigen genot-zoeken willen dienstbaar maken, die ook dit genot-zoeken als eerste doel van hun student-zijn beschouwen.

En waar het bestaan der partijen in ons Corps uit hunne historische noodzakelijkheid volgt, maakt dit groote verschil in levensbeschouwing hunne fusie onmogelijk. Want ofschoon de verschillen die bestaan geenszins tot persoonlijke afkeer behoeven te leiden, wederzijdsche appreciatie volstrekt niet behoeven uit te sluiten en dit ook niet mogen, zoo is toch een in alle deelen samengaan van deze twee richtingen een onmogelijkheid, daar de een genoegens zoekt, meedoet aan gebruiken, die de ander ten sterkste afkeurt, daar de een zijn belangstelling vestigt op onderwerpen, waar de ander niets voor gevoelt of tot later uitstelt.

Zelfs komt het mij voor, dat een te groote menging der

gescheiden partijen een gevaar voor onze gemeenschap zou kunnen opleveren, daar deze bijna noodwendig zou moeten leiden tot een verslappen van overtuiging, tot een prijsgeven van ideeën, tot een deelen in genoegens, die men in werkelijkheid afkeurt of minacht, tot een ongemotiveerd doen van wederzijdsche concessies, tot een handelen tegen overtuiging en beter weten in,*) tot een gewilde veelzijdigheid, die geen enkele steun geeft voor het latere leven.

En niet alleen voor de individuen bestaat dit gevaar, ook ons Corps zelf zou het bedreigen. Het Corps kan toch slechts krachtig zijn door een gezonde strijd, die daarin gevoerd wordt, die de oogen der leden voortdurend op het ware wezen daarvan gevestigd houdt, hen steeds prikkelt die verbeteringen in 't corps te brengen, die het in hunne oogen meer doen naderen tot een zoo zuiver mogelijke gemeenschap van naar leven en ontwikkeling strevende jonge mannen. Deze strijd zal hen nopen hun beste krachten aan 't Corps te wijden en zoo dit ten goede komen, zal hen ook een overtuiging schenken en sterker maken voor den strijd, die zij eens in den maatschappij te voeren zullen hebben.

Er dreigt een gevaar, waarvoor ik de vrees, hoewel eenigszins anders als hij, met den heer Op ten Noort deel, n.l. voor hen die pas in Delft komen. Inderdaad bestaat er bij een strenge afscheiding der partijen de kans, dat zij die hier aankomen, die meerendeels hunne ideeën nog moeten vormen of rijpen, veel te snel en zonder voldoende argumenten zullen partijkiezen. Toch is dit gevaar tot een minimum te reduceeren, wanneer we onze strijd zoo principiëel mogelijk trachten te doen zijn, die niet doen ontaarden in persoonlijke afkeer en verdachtmaking. Ik geloof dat wanneer zij, die hier nieuw aankomen, de verschillende groepen met volkomen fairheid met wederzijdsche appreciatie tegenover elkaar zien staan, voor hen de noodzakelijkheid niet te vroeg zal optreden, om partij te kiezen, en ze dit niet zullen doen, dan na aan beide zijden het terrein voldoende verkend te hebben.

J. F. L.

*) Dit voor den Senator, lid der S. D. P. C. die zijn naam zette op een lijst voor een huldeblijk aan de Koningin.

Landnationalisatie.

IV. DE UITVOERBAARHEID.

Een socialist is behalve collectivist demokraat; hij wenscht de staatsmacht in handen te brengen van het volk, en vertrouwt dat het die macht gebruiken zal om een samenleving te vestigen zooals hij begrijpt dat ze moet zijn ingericht. Gevoel en verstand zetten hem op tegen deze maatschappij; door nadenken en ervaring leert hij dat de macht die een betere vestigen kan bij de arbeidende klasse berust. Hij strijdt voor algemeen kiesrecht, wijl het bezit van dit wapen de kracht van het proletariaat vergroot. Tot zijn vaste overtuiging behoort dat binnen korten of langen tijd de meerderheid der menschen zal verlangen wat hij verlangt: de collectivistische samenleving.

Een jaar of acht geleden waren ook de landnationalisators nog demokraten. Zij verwachtten — zooals wij — alles van het volk. Dat de bezittende klasse hun ideaal nooit verwezenlijken zal, was voor hen een uitgemaakte zaak.

In een opstel over „Werkeloosheid”,¹⁾ een der eersten waarin de heer Stoffel Sr. zich beslist als voorstander van landnationalisatie uitsprekt, schrijft hij, na uiteengezet te hebben wat het middel is „om hiertoe langs geleidelijken weg te komen,” o. a. het vervolgende:

„Men kan met dit middel onmiddellijk een aanvang „maken zooals onlangs door . . . is aangetoond . . .

„Maar in onze tegenwoordige omstandigheden zou zulk „een hervorming alleen met de hulp der bezittende klasse „kunnen ten uitvoer gelegd worden, en die hulp, de zucht „om werkelijk te hervormen, de offervaardigheid ontbreekt „bij onze bezitters. Zij haten het volk; zij verzetten zich „hardnekkig tegen elke verandering, die hun bevoorrechte „stelling in de maatschappij aantast. Er zijn natuurlijk „uitzonderingen, maar in het algemeen ontbreekt bij onze „bourgeoisie het democratisch gevoel. Zij willen wel wat „doen voor het volk, maar het volk moet hen als „de „heeren” erkennen. Zij willen barmhartigheid oefenen, „maar geen rechten geven. En het eerste noodige voor

„wezenlijke sociale hervorming is de erkenning dat alle „mensen dezelfde rechten hebben.

„Bruno Borchard schreef onlangs zeer terecht in het „Sozial-politische Centralblatt”: „Landnationalisatie zou, „wanneer dit denkbeeld een sterken aanhang vond bij de „bourgeoisie, wanneer onder die menschen nog zooveel „idealisme en gemeenschapszin schuilden, of zooveel inzicht „in het ontwikkelingsproces, waarin de maatschappij thans „verkeert, inderdaad met vrucht kunnen worden doorge- „voerd. Maar juist die drang tot hervorming ontbreekt „bij haar bijna totaal”.

„Een Engelsch predikant, Charles Wicksteed, zeide eens: „Men kan geen vijf minuten met een lid van de bezittende „klasse over sociale hervorming spreken, of hij heeft al „uitgerekend welken invloed deze zal hebben op de erfenis „die hij van een oude tante verwacht, en daarna zal „hij zijn oordeel inrichten”.

„Het is naief om te meenen”, zegt August Bebel, „dat „de heerschende klasse zich ooit door een redeneering, „hoe sluitend ook, zal laten overtuigen van het nut of de „noodzakelijkheid eener hervorming, die in strijd is met „haar belang, die zich aankant tegen haar heerschappij”.

„En de hervorming die wij voorstaan is in strijd met „het belang van allen die zonder arbeid willen leven van „den arbeid van anderen, en van hen die zich door stand, „geboorte of bezit verheven achten boven hunne mede- „schepselen, want wij willen de kansen voor allen gelijk „maken en „het eigendom” alleen de vrucht doen zijn „van „eigendoen”.

„De bourgeoisie is onmachtig tot zulk een „grootsche daad; alleen de arbeiders kunnen „haar tot stand brengen. De eerste stap daar- „toe is het algemeen kies- en stemrecht; de „tweede zal zijn: landnationalisatie.²⁾

Ik veroorloof mij zulk een lang citaat, omdat het hier werkelijk een punt van overwegend belang geldt. De heer Stoffel erkent in zeer sterke bewoordingen dat er voor de landnationalisatie van de bezittende klasse niets te hopen is; de bourgeoisie is onmachtig tot zulk een grootsche daad, alleen de arbeiders kunnen haar tot stand brengen. Het schijnt zelfs alsof hij zich niet instaat gevoeld dit met zooveel nádrak te zeggen als hij meent dat het gezegd moet worden: de getuigenissen van drie personen, onder wien Bebel, voegt hij nog tusschen zijn eigen verzekeringen.

Sedert is veel veranderd. De arbeidende klasse heeft het vertrouwen van den heer Stoffel beschaamd. Ik wees er in mijn eerste artikeltje al op: niet de denkbeelden der landnationalisators, maar die der socialistischen wonen onder haar veld. De heer Stoffel die — dit zij tot zijn eer gezegd — indien weinig van sociaal-demokratische, nog minder van struisvogelpolitiek wil weten, ontveinst zich dat niet. „Het is een onloochenbaar feit”, zegt hij, „dat Mr. Troelstra weinig moeite zal hebben aan de groote massa der arbeiders de overtuiging bij te brengen, dat hunne stoffelijke belangen in de Tweede Kamer het best gediend zullen worden door de socialistischen en de geweldige werkkraft en energie, door hem en zijn medestanders ontwikkeld, zullen bij de eerstvolgende algemeene verkiezing voor de Tweede Kamer een uitwerking hebben, die velen zal verrassen”³⁾ „Neen, voorloopig is het succes der socialistischen in de politiek verzekerd”.⁴⁾

Maar wie, zou men willen vragen, wie zijn, of waar zitten dan de toekomstige strijders voor landnationalisatie? Als de bourgeoisie tot zulk een groote daad onmachtig is en het volk laat zich argeloos vangen in de socialistische dwaalleer, wat blijft er dan eigenlijk over voor ú?

Men moet mij niet misverstaan. Ik veroordeel de landnationalisatie niet omdat ze geen aanhang vindt. De heer Stoffel Jr. spreekt over „schrampere opmerkingen” die hem van socialistische zijde zijn gemaakt. Ik zou om den dood niet graag willen dat hij mijn schrijven voor een schrampere opmerking hield. Een partij bespotten louter omdat zij zwak is, is . . . dun, en verraadt weinig geest, want allemaal hebben we immers in de wieg gelegen. Ons eigen vaandel, het Kommunistisch Manifest, heeft tientallen van jaren op een wel-georganiseerd leger liggen te wachten. Maar wat de landnationalisatie veroordeelt, is

²⁾ Ik cursiveer.

³⁾ Op den verkeerden weg.

⁴⁾ Twee Maand. Tijdschrift, Januari 1900.

¹⁾ De Nieuwe Gids 8e jaargang I.

(Zie vervolg Bijvoegsel.)

B I J V O E G S E L

behoorende tot het STUDENTEN-WEEKBLAD
van DONDERDAG 20 DECEMBER 1900.

dat hare apostelen zelfs geen vage aanwijzing kunnen geven van de omstandigheden waaronder hun idee wél veld winnen zal. Toen er nog geen socialisten waren, wist Marx reeds te zeggen wie socialisten zouden worden. Het proletariaat profeteerde hij, en zoo is het gebeurd. Het proletariaat profeteerde de heer Stoffel — nu acht jaar geleden — zal mijn hervorming tot stand brengen: de eerste stap is algemeen kiesrecht, de tweede zal landnationalisatie zijn. Zoo is het niet gebeurd en, wat kwader is, de heer Stoffel geeft ook de hoop op dat het zoo gebeuren zal. Zóó weinig vertrouwen stelt hij thans meer in het volk, dat hem het algemeen kiesrecht in plaats van een verlangen een schrikbeeld geworden is. „Groote goden”, roept hij „waar gaan wij heen?” Zeer zeker niet naar de landnationalisatie.

De landnationalisators hebben het beetje invloed dat zij ooit bezaten, verloren. Dat beteekent weinig. Weinig althans vergeleken bij het andere veel grootere verlies dat zij geleden hebben: de zekerheid van eens te zullen overwinnen. Stel naast de boven geciteerde woorden van den heer Stoffel, die hij in '92 schreef, en waaruit kracht, moed en hoop spreekt, stel daarnaast deze uit zijn repliek aan Van der Goes:

„De menschen zullen de socialisten aan het werk moeten zien om wijzer te worden. Zij moeten in de gelegenheid gesteld worden aan lijf en goed de gevolgen te ondervinden van de dwaasheden, die de socialisten willen gaan uithalen als zij regeeringspartij zijn geworden. Met de „Ongevallenwet” hebben zij (godbewaarme neen, wij niet L.) al een mooi begin gemaakt, en als wij dan de vruchten beginnen te plukken van het socialisme in een tirannieke regeering, een ondragelijke bureaucratie, achteruitgang van de welvaart en verwildering van het volk, dan eerst zal er een nieuwe liberaal-democratische partij ontstaan die weer afschaffing van het socialisme zal eischen en vrijheid en landnationalisatie in haar vaandel zal schrijven.”

Aldus: dóór het socialisme tot de landnationalisatie, door den rijstebrijberg naar luilekkerland — ziedaar de laatste wijsheid van den heer Stoffel Sr. In Maart '99 heette het nog:

„Engeland zal ontkomen aan den vloek van het socialisme. Zal dit ook met Nederland het geval zijn?” — en 14 December van datzelfde jaar klonk uit den eigen mond van den vrager het antwoord „neen”.

Door het socialisme tot de landnationalisatie — wel ja, waarom niet, kom ik er vandaag niet dan kom ik er morgen. Slechts ééne opmerking: deze uitspraak is niet uit overtuiging, maar in wanhoop gedaan. Zien we eens de motieven waarop ze berust onder oogen.

Er zijn menschen die zeggen: door het collectivisme tot het communisme en ten slotte tot de anarchie, met deze woorden samenlevingsvormen bedoelend waarin de verdeeling van het gezamenlijk arbeidsproduct van eene naar verdiensten verandert in eene naar behoeften en eindelijk in eene naar — slechts door het persoonlijk inzicht der individuen begrenste — willekeur. Deze menschen — wier meening ik overigens niet voor mijn rekening neem — verlangen de anarchie. Maar hun verstand zegt hun dat de organische ontwikkeling der maatschappij — de ontwikkeling der productiewijze — het doorloopen der andere vormen noodzakelijk maakt. Het zijn geen reaktionnaire anarchisten, gelijk de heeren Van Houten, Stoffel en Domela Nieuwenhuis, maar revolutionaire. Het socialisme schijnt hun niet toe eene dwaling, maar een noodzakelijk kwaad. Zooals Marx en Engels steeds hebben aangezet de bourgeoisie in haar strijd tegen adel en geestelijkheid te steunen, omdat aan het socialisme het burgerlijk régime moet voorafgaan, zoo zien zij met hoop en vreugde de overwinning naderen der sociaal-demokratie — die hún ideaal, meenen zij, in haar schoot draagt. Zij hopen en gelooven.

Niet aldus de heer Stoffel. De maatschappij behoeft zich niet te ontwikkelen — maar de menschen moeten wijzer worden. Het socialisme is niet een noodzakelijk kwaad — maar een noodlottige vergissing. De landnationalisatie wordt niet mogelijk omdat het socialisme heeft overwonnen — maar zou nú reeds mogelijk zijn als het socialisme er maar niet was. De sociaaldemokratie helpt niet — maar houdt tégen. Socialisme is niet de eerste stap en landnationalisatie de tweede — maar socialisme is een misstap en

landnationalisatie vertegenwoordigt het berouw, dat hier gelukkig nog bijtijds komt, al is het ter elfder ure.

Eéne opmerking, zei ik; nu nog een vraag. Welke waarborg heeft de heer Stoffel dat, als de menschen zich één keer aan het vergissen zijn, zij zoo gauw weer terecht zullen komen? Mij dunkt, al bevalt het socialisme niet, wie zegt dat er geen agitators zullen komen die een nieuwe dwaalleer bedenken en met een of andere leuze de kiezers tot zich trekken? De gevolgen van een misstap — laten we het daarover eens zijn — zijn niet te overzien. Hoeveel procent gevallen meisjes worden er wijs? Goeje god, en dan een heele maatschappij die zich vergist — in een tijd dat de dominés schaars zijn! Ik wasch mijn handen in onschuld — de heer Stoffel is het die zulke schrikbeelden ons voortoovert. Hij is wanhopig — en wil ook ons tot wanhoop brengen.

V. SLOT.

Half schertsend, meen ik te verstaan, laat de heer Stoffel op de zoeven door mij geciteerde woorden volgen:

„Het schijnt noodig te zijn, dat de socialisten maar hoe eer hoe beter de baas worden en ik beloof Van der Goes, dat, wanneer er in mijn district geen landnationalisator als kandidaat wordt gesteld, ik bij de eerstvolgende verkiezing op een volbloed-socialist zal stemmen.”

Ik weet niet in hoeverre de heer Stoffel Jr. de opinies van zijn vader deelt. Geheel eens zijn zij het niet. Staatspensionneering, dat in de brochure Op den verkeerden weg hevig bestreden wordt, beschouwen de voorstanders van landnationalisatie „als goed in de tegenwoordige omstandigheden, maar als verkeerd in principe” zegt de zoon van den auteur — die zich over die uitspraak wel lichtelijk verbazen zal.

Maar als Stoffel Jr. zich wat aan het oordeel van zijn vader laat gelegen liggen, zou ik hem willen raden vooral deze wenk ter harte te nemen. Ik weet het wel, wij zijn nog te kleine jongens om mee te mogen stemmen — de kieswet van Houten was immers al technisch volmaakt vóór minister Borgesius ze nog technisch verbeterd had — maar er valt uit de aangehaalde woorden nog wel andere leering te trekken. Eenmaal in de vier jaren naar het stembureau loopen is zonder twijfel een zeer gewichtig maar even stellig een zeer klein gedeelte van onze burgerplicht volbrengen. Er bestaan andere en grootere middelen om een politieke partij te steunen. Meenen wij dat betere tijden wachten op de overwinning van zulk een partij, dan moeten we die grootere middelen gebruiken.

Niet aarzelen gelijk de heer Stoffel zelf, die, als de wet hem tot handelen dwingt, geen anderen uitweg ziet dan het socialisme bevorderen, maar daar nimmer uit eigen beweging toe zal komen. Die, ik bedoel nu niet de leer, maar de politieke partij, noch goeds noch kwaads durft wenschen, nú hóópend op luilekkerland, dan vréézend voor de rijstebrij. Niet half doen. Niet zijn stem aan de socialisten geven en wat van veel méér gewicht is, zijn steun aan hen onthouden. Want dát: in het klein durven helpen en in het groot onzijdig blijven of misschien zelfs tegenwerken, is een blijk van verregaande innerlijke zwakheid. Het toont dat men de verantwoordelijkheid van zijn keuze niet durft dragen; het is geen daad van een man, maar gefladder van een twijfelenaar.

Dáárvoor hoede de heer Stoffel Jr. zich. De reaktionnaire gevoelens van zijn vader deelt hij blijkbaar niet. Als het hem ernst met zijn denkbeelden is — en ik heb niet het recht dat in twijfel te trekken — laat hij dan vóór alles zijn sympathieën, bij ons of..... aan den overkant? Het is op dit oogenblik, indien ik het wel heb, voor hem van meer belang op die vraag een antwoord te vinden, dan in beschouwingen over de grootere voortreffelijkheid van landnationalisatie boven sociaal-demokratie te treden. Als hij de kús had tusschen die twee, ja dán. Maar voorloopig zal hij moeten kiezen tusschen socialisme en kapitalisme. Die vraag is thans aan de orde — en ik twijfel niet of zijn rechtvaardigheidszin zal hem een goede geleider bij haar oplossing zijn.

C. F. L.

Moderne Slavernij

is de titel van Tolstoj's laatste werk. Het is maar een klein boekje, maar dat helder en duidelijk spreekt, dat zonder eenigen omweg, of omhaal van woorden zegt, waar het op staat, zooals we dat van Tolstoj gewoon zijn. Het is een boekje, dat tot nadenken moet brengen, zoo nauwkeurig wijst de schrijver op fouten, die door het menschedom juist voor goed worden aangezien, zoo zuiver legt het bloot de drijfveeren van allen die regeeren, drijfveeren, waarvan zij zichzelf vaak niet bewust zijn, omdat zij nooit in zichzelf gekeken hebben.

Nooit zag ik een werk van Tolstoj, waarin hij zoo duidelijk den weg aanwijst, dien hij zich voorstelt dat het menschedom volgen moet; zijn levensopvatting. Hij, die Tolstoj goed wil leeren kennen, leze dit boekje, hij zal er meteen uit leeren, welke gedachtengang iemand leidt tot het anarchisme; hij zal zien, dat anarchisme het hoogste ideaal is, de eenige bestaansvorm, waarbij de mensch zich volledig kan ontwikkelen en gelukkig worden.

Tolstoj schijnt dit werkje geschreven te hebben naar aanleiding van zijne ontdekking dat er arbeiders aan den spoorweg zijn die „uit vrijen wil” 36 uren achtereen werken. Hierdoor komt hij te spreken over slavernij, die altijd ontstaan moet, waar de eene persoon meent recht te hebben, den ander tot iets te dwingen; en dat juist die meening door de valsche opvatting van plicht ontstaat door het feit dat er een regeering is, is de strekking van zijn vorig boek „Opstanding”. Men zou dan ook kunnen zeggen dat „Moderne Slavernij” een toepassing van „Opstanding” is, het behoort erbij, evenals de „Beschouwingen over het huwelijk” behoort bij de „Kreutzer Sonate”.

Wij zijn er nogal trotsch op, dat we zoo netjes afbreken, steentje voor steentje, het oude gebouw, om het ook aan de andere zijde, beter weer op te bouwen. Tolstoj zegt: „Laat ons het oude gebouw verlaten, dat zoo zwak is, dat het steeds op instorten staat; als we er eenmaal uit zijn zal het vanzelf wel ineen vallen.”

Ik geloof niet, dat velen met Tolstoj mee zullen gaan, om het oude gebouw te verlaten, zooals de dienstweigeraar de Bruin gedaan heeft — de menschen zijn daartoe niet sterk genoeg — zij zijn te veel bedacht op hun eigen klein persoonlijk voordeel, of wel op dat van hunne klasse, dat het hunne is. Degenen, die de macht en de regeering in handen hebben, zoeken een systeem, waardoor die macht wordt gerechtvaardigd, en de schuld van den toestand op de anderen wordt geschoven — de anderen doen hetzelfde en schuiven de schuld van den toestand op de machthebbers. Geen van beiden denken zij er aan, dat de schuld ligt in beider opvattingen, dat de dwang door machtsverplaatsing niet vermindert, maar dat zij alleen zal verminderen en ophouden, als alle macht van den een, om den ander tot iets te dwingen, ophoudt.

Tolstoj's plan is niet practisch, is zelfs, mijns inziens, onuitvoerbaar, omdat het een veel te groote omkeer in den menschelijken gedachtengang onderstelt, maar, zooals ik al zeide, het boek wijst op vele onzinnigheden, die voor wijsheden, ja zelfs voor goddelijke inzettingen gehouden worden — het moet dus te denken geven, en waar het denken is, daar is veel.

X.

Tot besluit.

Wat ik aan mijne opmerkingen (na „Antwoorden” in No. 10 van dit blad) nog heb toe te voegen, betreft voornamelijk Roy's opvatting van de geschiedenis in 't algemeen en van de Fransche Revolutie in 't bijzonder.

Volgens onzen bestrijder wordt de geschiedenis door de menschen gemaakt, en worden de historische daden der menschen voortgebracht door de ideeën. Hem schijnt het dan ook dat de geschiedenis het best te kennen is uit biographieën, en 't blijkt dat hij erg opheeft met Carlyle.

Hij heeft gelijk, maar slechts voor een deel en dan nog maar voor het oppervlakkige deel. De menschen maken inderdaad binnen zekere grenzen de geschiedenis, hunne denkbeelden brengen hen inderdaad tot historische daden. Maar 't komt er op aan na te gaan waar die ideeën vandaan komen! Volgens oude opvattingen, nog in de overtuiging van menigeen vaststaande, was het een god die de daden der menschen voorschreef, hunne ideeën dicteerde. Volgens anderen had het denklevens zijn eigen zelfstandige ontwikke-

ling en spiegelde de geschiedenis slechts de evolutie der gedachten af. Het historisch materialisme echter heeft de aandacht gevestigd op de ontwikkeling der productie-verhoudingen, heeft aangetoond het zelfstandige van deze ontwikkeling, heeft den invloed van deze ontwikkeling op het denklevens der menschen van elk stadium der maatschappelijke evolutie willen nagaan. Marx kwam tot de conclusie dat niet de menschen met hun willen en hun denken de ontwikkeling der economische verhoudingen beheerschen, maar dat omgekeerd de ontwikkeling der economische verhoudingen de geestelijke evolutie veroorzaakt. „Dat het niet der menschen bewustzijn is dat hun (maatschappelijk) zijn, maar hun (maatschappelijk) zijn dat hun bewustzijn beheerscht.”

De nieuwe denkbeelden van ieder tijdvak die veld winnen en tot daadwerkelijke uiting komen in historische daden, vervormend het aanzien der samenleving, zijn niet anders dan gevolgen van de economische noodwendigheid zelf, zij zijn de reflex der in de economische verhoudingen werkende evolutie.

Natuurlijk is zoo'n formule als de tusschen aanhalings-teekens geplaatste niet volledig. Er zijn andere factoren wier invloed niet mag worden verwaarloosd, en het zou getuigen van een gebrekkige kennis van Marx' werken wanneer men hem aanwrijven wilde dat hij die buiten rekening had gelaten. Vooral in de latere geschriften zijner leerlingen zijn de bijkomende werkingen met toenemende nauwkeurigheid bestudeerd. Wil Roy een korte en toch vrij volledige uiteenzetting van de materialistische geschiedenis-opvatting dan kan hij deze moeielijk beter vinden dan in eene brochure van H. Greulich (Die materialistische Geschichtsauffassung). Hier is het onnoodig de theorie in haar onderdeelen te bespreken. Het is ons alleen maar te doen om op den overwegenden invloed der economische omstandigheden de aandacht te vestigen.

Wanneer nu de organische ontwikkeling der productie-verhoudingen de kern uitmaakt van de geschiedenis, dan is deze ook eerder het verslag van de handelingen van klassen dan van die van personen. En door menschen gemaakt wordt zij dan slechts in zoover als die menschen zich de economische noodzakelijkheid door het begrip hunner klassebelangen bewust geworden, de dienaren zijn der natuur-noodwendigheid. Biographieën van hoofdpersonen kunnen ons dus ook slechts dan waarlijk iets leeren omtrent de quintessence der geschiedenis wanneer zij de figuren plaatsen in het goed geschilderd milieu van hun tijd, d. w. z. wanneer zij de economische omstandigheden duidelijk doen kennen. Aan dezen eisch voldoen de werken van Carlyle niet. En al hebben Carlyle's geschriften een niet spoedig vergankelijke waarde door hun literaire schoonheid, voor de geschiedenis als wetenschap verschaffen zij slechts gegevens, die aangaande de oorzaken der wereldgebeurtenissen zeer weinig leeren. Van het oorzakelijk verband tusschen de gebeurtenissen en de verwording der productievormen leeren zij niets.

Ziet Roy de geschiedenis beheerscht door ideeën, logisch is het dan dat hij de Fransche omwenteling voor gansch mislukt houdt. Hij weet van het zweepen met vrijheid, gelijkheid en broederschap dat vooraf ging en hij ontwaart slechts onvrijheid, ongelijkheid en antagonisme als resultaten. Dit komt van het slechte gedrag der fin-de-siècle menschen van honderd jaar terug, meent hij. Hadden ze meer liefdevol gedacht en gedaan, ware geweld-plegen vermeden gebleven, er zou meer geluk, meer vrijheid bereikt zijn. Ach, was Necker maar de hoofdpersoon der revolutie geweest, en niet die bloedige Robespierre!

Men moet nu even zien wat de Fransche revolutie eigenlijk was. Zij heet de omwenteling van den derden stand. Wat omvatte die derde stand? Bourgeoisie, boeren, arbeiders en nog meer. Was het voor die allen dat de revolutie begon? Ja en neen. Voor alle klassen die leden onder de drukkende heerschappij van adel, geestelijkheid en dynastie, was verandering hoog noodig. En de komst van een volgende productie-vorm was een stap verder naar de organisatie der voortbrenging, het socialisme, hoe zeer ook de verkregen toestand het tegendeel van georganiseerd was. Maar toch bracht de revolutie slechts aan de bourgeoisie de eigenlijke zege. Zij was het die de macht overde, die de samenleving de geheele 19e eeuw door zou regeeren, voor zoover die te regeeren is. Eigenlijk was de revolutie van 1789 dus niet de omwenteling van den derden stand, maar de verheffings-strijd der bourgeoisie.

Heeft nu de Fransche revolutie aan de bourgeoisie gebracht wat ze brengen moest! Wat moest ze brengen?

De economische verhoudingen hadden zich van uit de feodale orde ontwikkeld tot gansch nieuwe vormen. Er was door de toenemende warenproductie een belangrijk handelsverkeer gekomen. Overzeesche roofpartijen en handel hadden naast het grond-kapitaal groote mobiele kapitalen gebracht. Het handwerk, eertijds geheel gebonden in gildebanden, was ontaard in de manufactuur. De verhoudingen waaronder de productie plaats vond waren niet meer passend bij de feodale instellingen. Er was een klasse van menschen gekomen met bezit van veel geld-kapitaal. De gilde-bepalingen, de belemmeringen van het verkeer door het uitgebreide tolwezen, de monopolies van den staat of door den staat beschermd, al deze dingen stonden die klasse in den weg om haar kapitaal aan zijn bestemming te kunnen laten voldoen. De zwaardrukkende belastingen hadden er bovendien het hare toe bijgedragen om het bestaande gezag gehaat te maken. De politieke constructie van den staat moest herzien, de economische verhoudingen waren er aan ontgroeid en eischten andere vormen. Het industrieel kapitalisme dat stond geboren te worden had vrijheid noodig, die vrijheid werd het *laissez-faire*. De bourgeoisie moest de politieke macht hebben, de standsvoorrechten van adel en geestelijkheid moesten afgeschaft, dat zou de gelijkheid brengen; het werd de heerschappij van de economisch sterke. Het kapitalisme had noodig vrije arbeiders, het behoefde afschaffing der lijfeigenschap, dat was alweer vrijheid en gelijkheid. En de te veroveren bandeloosheid, te veroveren slechts door het verbrijzelen van alle anachronistisch geworden feodale instellingen, zou aller welzijn bevorderen, zou algemeene welvaart brengen en broederlijkheid, meende men. Dat gaf het idealisme, waarmee men moedig strijden kon.

Dat de tegenzin tegen alles wat den natuurlijken economischen groei van dien tijd, de ruime ontplooiing van het kapitalisme, in den weg stond, ook wel eenig verband houdt met de terugkeer tot de natuur die in wijsbegeerte en kunst van het eind der vorige eeuw verheven wordt, ligt wel voor de hand.

De Fransche Revolutie was dus de verlossing van het kapitalisme. Die verlossing is volkomen gelukt. Tegenover Roy's meening dat de omwenteling een *échec* was, staat dan bijv. ook het oordeel van Jaurès die in zijn verschijnend werk over de geschiedenis van Frankrijk (*Histoire Socialiste*) ergens zegt: „La Révolution française a pleinement abouti: elle a abouti ou elle a ébauché tout ce que permettait l'état social, tout ce que commendaient les besoins nouveaux”. En al kunnen we dat „pleinement” nu wellicht niet allen even gerust onderschrijven, de omwentelingen van 1830 en 1848 brachten dan toch wat de reactie had verhinderd dat de groote revolutie kon voltooiën.

Het is een verkeerde waan van Roy dat Necker iets aan den gang van zaken zou hebben kunnen veranderen. Er was immers niets anders van de omwenteling te verwachten dan wat zij opleverde. Ook had Necker niet voor een vreedzaam verloop van de revolutie kunnen waken, hem ontbraken daartoe de staatkundige bekwaamheden, dat kan men uit bijna ieder geschiedenisboek te weten komen. Hij werkte te weinig met de *tiers-état* samen, meende het wel alleen af te kunnen. Dat was zijn ijdelheid, zijn groote gebrek.

Onbillijk is Roy wanneer hij altijd maar weer de revolutiemannen de schuld geeft dat de beweging met geweld gepaard ging. Wie de geschiedenis van de jaren 1789 en volgende bestudeert, moet toch wel opmerken dat het de tactiek van reactie en behoud is geweest, die bloedige tooneelen veroorzaakte. Als de derde stand gewapend oprad, was dit omdat zij er door de houding van koning en reactie toe gedwongen werd. Waarom werd bijv. de Bastille bestormd? Omdat de koning die vreemde troepen naar Parijs had laten komen ten einde te trachten daarmee de afgevaardigden van den derden stand tot onderworpenheid te brengen, de Bastille tot het uitgangspunt wilde maken

van militaire operatiën tegen de Parijsche bourgeoisie. Tusschen Bastille en Champs de Mars, beide legerplaatsen van gewapende macht, zou Parijs worden bestookt. En de kanonnen van de Bastille bestreken de voorstad St. Antoine, middelpunt van revolutionarisme. Die voorstad had n.l. (zooals meerdere voorsteden) privilegiën die haar onthieven van de belemmerende gilde-bepalingen, zoodat daar veel manufactuur was, veel burgers woonden en veel handwerkslieden. (Zie o. a. Kautsky, *Klassengegensätze von 1789*). Het gevaar waarin de derde stand, en met hem de sociale omwenteling verkeerde, leidde noodwendig tot gewapend optreden zijnerzijds. Maar dat dit niet de voorgenomen handelwijze der revolutiemannen was, had Mirabeau in de *Assemblée nationale* reeds gezegd (27 Juni 1789): „Qu'il sera glorieux pour la France, pour nous, que cette grande Révolution ne coûte à l'humanité ni des forfaits, ni des larmes. Les plus petits États n'ont souvent enfanté une ombre de liberté qu'au prix du sang le plus précieux. Une nation trop fière de sa constitution et des vices de la nôtre (l'Angleterre) a souffert plus d'un siècle de convulsions et de guerres civiles, avant d'affermir ses lois. L'Amérique même, dont le génie tutélaire du monde semble récompenser aujourd'hui l'affranchissement qui est notre ouvrage, n'a joui ce bien inestimable qu'après des revers sanglants et des combats longs et douteux. Et nous messieurs, nous verrons la même Révolution s'opérer par le seul concours des lumières et des intentions patriotiques... L'histoire n'a trop souvent raconté les actions que de bêtes féroces, parmi lesquelles on distingue de loin en loin des héros; il nous est permis d'espérer que nous commençons l'histoire des hommes.”

Het is ook bekend dat de Parijsche burgerij eerst tot het zich bewapenen en tot de instelling van de garde nationale is overgegaan toen de koning, niettegenstaande het daartoe gedane verzoek van de *Assemblée*, geweigerd had de vreemde troepen, wier tegenwoordigheid gevaar opleverde, te verwijderen. Lodewijk XVI heeft mede hierdoor de gewelddadigheden geprovoceerd. En dat bij den opstand van den losgebroke derden stand niet altijd fijngevoelig te werk gegaan werd, wie, die de onderdrukking weet waaronder men had moeten leven, kan zich hierover verbazen. Lees wat Baboeuf schreef toen hij de optocht van het volk had zien gaan, de afgesneden hoofden van een paar vijanden op pieken vooruit dragend: „J'approuve la justice que le peuple se fait; mais pourrait elle aujourd'hui n'être pas cruelle? Les supplices de tous genres, l'écartèlement, la torture, la roue, les bûchers, les gibets, les bourreaux multipliés partout, nous ont fait de si mauvaises moeurs! Les maîtres, au lieu de nous policer, nous ont rendus barbares parce qu'ils le sont eux-mêmes. Ils récoltent et récolteront ce qu'ils ont semé; car tout cela, aura des suites terribles: nous ne sommes qu'au début.”

Laat men ook eens denken aan het herhaaldelijk gevangen zetten van schrijvers, redenaars en andere invloedrijke vooruitstrevenden. Was ook dat geen geweld?

Ik wil maar zeggen dat Roy, wanneer hij zich weer eens geroepen gevoelt om tegen geweld-dadig optreden in de komende omwenteling te waarschuwen, zich maar tot de nu-heerschende klasse richten moet. Zijn lesjes kunnen haar te pas komen.

A.

Correspondentie.

Ondanks vele daartoe aangewende pogingen is de redactie er niet in kunnen slagen iemand te vinden, die een verslag over de Apollo-uitvoering wilde leveren. Het is tot groot leedwezen der redactie, dat hierdoor een zoo belangrijke en welgeslaagde uiting onbesproken moest blijven. Gaarne ontving de redactie van iemand, die zich daartoe geroepen mocht gevoelen nog voor het volgend nummer een verslag.

ADVERTENTIEN.

KOFFIE- of EETTAFEL aangeboden.

Adres Bureau van dit Blad.

Gelegenheid om goed te Dineeren
voor 6 à 8 Heeren.

Adres KOORNMARKT No. 40.

Boekhandel en Boekdrukkerij
J. WALTMAN Jr., Binnenwatersloot 33.

VISITEKAARTEN
 en
ENVELOPPEN

☼ ☼ ☼ in alle soorten. ☼ ☼ ☼
MODELLEN TER INZAGE.

☛ Voor kaartjes in Steendruk wordt bestelling gaarne spoedig
 ingewacht om van eene tijdige levering te zijn verzekerd.

DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.
ALBUM van lichtdrukplaten
 van gebouwen en zalen in linnen portefeuille
 f 2.50.

J. WALTMAN Jr.

Verschenen bij den Uitgever
J. WALTMAN Jr.

Vraagstukken over Theoretische Mechanica,
 opgegeven bij het Examen C aan de P. S. sedert 1883,
 met antwoorden van J. A. BONNERMAN.
 Prijs f 0,50.

Eerste gedeelte der Veiligheidsvoorschriften voor
Elektrische Sterkstroombestallingen.
 Prijs f 0,50.

L'Etudiant Socialiste.

Organe international des Etudiants et Anciens
 Etudiants Socialistes.

(Paraissant le 1er et 15me de chaque mois.)

Abonnement d'un an fl. 1.50.

Administration et Rédaction: 38, RUE DE TREVES,
 BRUXELLES.

BOEKDRUKKERIJ J. WALTMAN JR.

BINNENWATERSLOOT 33.

BEVEELT ZICH AAN VOOR HET LEVEREN VAN
 VISITEKAARTJES, INVITATIEKAARTEN, PROGRAMMA'S,
 BALBOEKJES, MENU'S, CONVOCATIEBILJETTEN,
 DIPLOMA'S, KWITANTIEN, REGLEMENTEN, STATUTEN,
 ENZ. ENZ.